

Tyypillistä. Juuri nyt alkoi sataa. Juoksin taksiin neljää kassia kantaen. Ja kuinka ollakaan, taksinkuljettajana oli musta mies. - Iltaa. Ihanaa, kahden helleviikon jälkeen sade piristää, sanoin tekopirteästi ja hymyilin. Mies hymyili myös, avasi auton takaluukun ja asetteli kantamukseni sisään. Hän avasi minulle oven ja istahti itse ratin taakse. - Sireenikuja 8. Osaatte varmasti perille, sanoin, mutta varauduin vääntämään rautalangasta ja opastamaan joka risteyksessä. Kuljettaja, joka kertoi nimensä olevan Rashid, näppäili nopeasti navigaattoria. - 2000- luvun hyviä puolia, nää navigaattorit. Ei tarvi osata ulkoo mitää osotteita. Nää ei ikinä erehdy, Rashid jutusteli aparaattia taputellen. Minua alkoi samantien ärsyttää miehen mielitelevä asenne. Housuihini se kuitenkin halusi päästä, ajattelin. Auto lähti tasaisesti liikkeelle. Kuljettaja säätö radiota. Selostajan ääni alkoi raikua. - Saanko kuunnella peliä, Rashid kysyi. - Tottakai, vastasin. En voinut sietää jalkapalloa. Ennemmin olisin kuunnellut vaikka jotain ugandalaista bongomusiikkia. Suhari höpötti jalkapallosta koko matkan. Peli oli kuulemma Suomi - Ghana. Minua ärsytti Rashidin kiihkeä Suomi- kannatus. Saavuimme perille. Maksoin ja vakuuttelin olevani mielissäni siitä, että toiselle puoliajalle mentäessä Suomi johtaa 2 - 0. Taksi häipyi. - Piia! kuului tutulla kimeällä äänellä. Hienoa, minun ei tarvinnut kantaa kassejani. Lapset kantoivat ne ilomielin. Kolme tyttöä, yksi poika. Viisivuotiaan Valtterin kirkas ääni ei eronnut millään lailla tyttöjen äänistä. Korvaparkani, ajattelin, edessä olisi kolme vuorokautta, joina saisin kuunnella näitä huomionkipeitä kultakurkkuja. Pysähdyin keskelle pihaa ja suljin silmäni. Tunsin sieraimissani voimakkaita, tuttuja tuoksuja. Mieleepäni tulvi lapsuusmuistoja. Näin kuvajaisen siskostani, juoksemassa niityllä kukkaseppele päässään. Muistin lasipurkissa räpiköivän nokkosperhosen ja avasin silmäni. Huokaus pääsi huuliltani kuullessani miehen äänen. - Kermaperse, perkele! Uolevi, eläkkeellä oleva naapurin isäntä, oli kuihtunut silminnähden. Me lapset juoksimme häntä pakoon vuosia sitten tehtyämme kolttosia. Uolevi sai meidät ensimmäisenä kiinni tupakan poltosta. Lapsuuden tuoksuista yksi mieleenpainuvimpia oli Uolevin hengitys. Omituinen nuotiontuoksu, tai tässä tapauksessa pikemminkin löyhyä. Lapsena ei tullut mieleenkään, että tuoksu voisi olla jonkin sairauden aikaansaannos. Silloin tuoksu iljetti ja pelotti. Riensin halaamaan Uolevia ja kyselin hänen vointiaan. Käsiään takkinsa taskuissa pidellen mies kertoi hieman liiankin yksityiskohtaisesti sairaalareissusta, kuntoutumisestaan ja lääkityksen, ruokavalion, sekä liikunnan vaikutuksista hänen eri ruumiintoimintoihinsa. Esitin olevani kiinnostunut. Onnekseni Uolevi keskeytti jaarittelunsa ja marssi äänekkäästi tervehtien tupaan. En seurannut esimerkkiä, vaan siirryin takapihalle. Tuvan puolelta kuului kauhistuneita huutoja. Riensin katsomaan, mistä on kyse. Uolevi istui tuolilla kalpeana, ilmeettömänä. Tuula jahtasi lapset yläkertaan, muka pois tieltä. Todennäköisesti 11- vuotias Essi omasi paremmat ensiaputaidot, kuin kukaan meistä aikuisista. Timo selitti puhelimeen ajo-ohjeita. Arvelin, että hätäkeskuksen työntekijä kysyi jotain ihan muuta. Timolla oli erinomainen kuulo, mutta välttävä kyky ymmärtää kuultua. Kaadoin itselleni kahvia. Istuuduin kuppini kanssa pöydän ääreen ja katselin, kuinka Tuula repi Uolevin paidan auki niin, että napit lentelivät. Tuula ei tiennyt, mitä pitäisi tehdä, muttei osannut olla tekemättä mitään. Tuula väitteli Timon kanssa siitä, pitääkö elvytettävä siirtää lattialle vai onko tämän parempi olla tuolilla. Tiesin jo entuudestaan, että minun on parempi olla kommentoimatta mitään. Henkilö hätäkeskuksessa ei tätä tiennyt ja Timon reaktioista päätellen yritti kärsivällisesti ja selkokielisesti ohjata tätä odottamaan lisäohjeita. Lueskelin paikallislehden mielipidepalstaa ja siemailin kahvia. Ambulanssimiehet saapuivat. Tarkalleen ottaen ambulanssihenkilöt. Vaaleahiuksinen nainen totesi nopeasti tilanteen ja alkoi tottuneesti viritellä apuvälineitä ja tukea potilaan elintoimintoja. Työparina oleva silmälasipäinen mies tuijotti suu avoimena ja nosteli toistuvasti liian isoja työhousujaan. Tuula selitti yksityiskohtia Uolevin

ruokailutottumuksista ja kertaili tämän vatsan toimimiseen liittyviä asioita. Ambulanssikuskitar keskittyi työhönsä reagoimatta puheisiin ja kertoi työtoverilleen korostetun vihjailevaan sävyyn, että potilaskuljetus pitäisi suorittaa välittömästi. Vasta saatuaan kollegaltaan tönäisyn ambulanssimies haki laiskan oloisesti kävellen autosta parit. Ambulanssin lähtiessä liikkeelle pillit soiden Tuula alkoi itkeä. Timo toisteli muutamaa naishoitajan käyttämää fraasia. Kumpikaan ei tiennyt mitä tapahtui. Kapusin rappusia pitkin yläkertaan ja kerroin lapsille, että Uolevi lähti taas sairaalaan. Valtteri ihmetteli, miksi Tuula itkee ja miksi heidät ajettiin pois. Poikaa kiinnosti kovasti hälytysajoneuvot. Kerroin lapsille tarinan siitä, miten me Tuulan kanssa pieninä tyttöinä pääsimme ambulanssin kyytiin. Tarina leikeistämme Uolevin heinäladossa nauratti lapsia kovasti. Nauroin itsekin kertomuksen edetessä ja esittelin ylpeästi jaloissani olevia arpia. Pikkuvanha Essi hyppäsi syliini ja halasimme. Huomasin hyllyllä olevan lasipurkin ja vakavoiduin. Muistin taas nokkosperhosen, joka sätki purkissa. Ehdotin lapsille siirtymistä ulos, ennen kuin he huomaisivat äkillisen vakavoitumiseni. Koko katras siirtyi välittömästi ulos. Lasten viritellessä krokettipeliä jutustelin isäntäparin, Tuulan ja Timon, kanssa. Isäntä kommentoi paikallislehdessä lukemiaan asioita kuuntelematta meidän siskosten rupattelua. Enpä toisaalta itsekään kokenut keskustelua kovin hedelmälliseksi. Pitkäveteisen tuokion päätteeksi ilmoitin käyväni aikaisin nukkumaan ja siirryin iltatoimille. Makailin vuoteella yöpaitasillani ja katselin ikkunaruuutua. Tunsin outoa tarvetta kulkea kohti ikkunaa. Vastustelematta järjenvastaista tuntemusta nousin. Piirsin sormellani pölyiseen lasiruutuun kysymysmerkin. Tartuin hakaan ja avasin ikkunan. Siirryin palotikkaille ja laskeuduin pihanurmelle. Kuljin alitajuntani johdattamana paljain jaloin, varmoin askelin. Tiesin, minne olin menossa, mutten tiennyt miksi. En todellakaan pitänyt tästä hallitsemattomuuden tunteesta. Yritin huutaa, mutta pihaustakaan en saanut kuuluville. Tältäkö tuntuu olla halvaantunut, mietin. Voihan halvattu. Uolevin kotitalo kohosi edessäni. Ulko-ovi oli suljettu, mutta lukitsematon. Sisälle ei sopinut laittaa valoja, ettei kukaan huomaisi luvaton vierailua, pohdiskelin. Astuessani eteiseen tunsin Uolevin ominaisuutensa voimakkaana. Kyynel valui pitkin poskeani. Pimeässä löysin vaistonvaraisesti öljylampun. Tulitikut olivat samalla paikalla kuin aina. Sytytin lampun. Kunniapaikalla piirongin päällä näkyi Birgitin valokuva. Varjot levisivät seinälle luoden hyvin mahtipontisen taustan. Uolevin edesmennyt puoliso vaikutti hyvinkin eloisalta ja alkoi puhua. - Piia, voisitko sinä mitenkään vetää ovea perässäsi kiinni? Jalkasi jätit sitten pyyhkimättä. Sinä se et sitten ikinä opi tavoille. Avaapas tuo vaatekaappi ja kurkista ylähyllylle. Olin suunniltani pelosta. Tunsin itseni nöyryytetyksi pikkutyttöksi. Rakkoni petti ja katselin arasti Birgitia kohti, virtsan valuessa ohuiden pikkuhousujeni lävitse, reittäni pitkin lattialle. Vaatekaappi vaikutti valtavan isolta. Kädet vapisten avasin kaapin jyrkät ovet. Ylähyllyltä otin tottunein käsin lasipurkin. Valot syttyivät. Birgit oli poissa. Kädessäni oli lasinen purkki. Housuni olivat kastuneet. Poskipääni väpätti. Pöydällä oleva öljylamppu näytti siltä, ettei sitä olisi pitkään aikaan sytytetty. Tajusin, että olin kulkenut pimeässä talossa ja pissinyt alleni kuunnellen Birgit-vainaan ääntä. Ajatukseni kulkivat, ainakin jollain lailla, mutta muuten olin lamaantuneessa tilassa. - Piia-kummi, mitä sä teet? kysyi Essi. Huomatessaan olemukseni tyttöparka tuli halaamaan minua. Pyysin häntä auttamaan minut ulos tästä karmivasta talosta. Varmoin ottein, tyynesti, hän johdatti minut kädestäni kiinni pitäen kotitalonsa pihakeinun luo. Istuimme hetken aivan hiljaa. Hengitykseni palauduttua normaalisti lupasin Essille, että suihkun jälkeen kertoilisin hänelle hieman asioita. Astuimme sisään taloon, jossa kotiväki nukkui sikeästi. Pidin lupaukseni. Otimme ulos mukaamme kupilliset kaakaota. Essi ymmärsi, että kaikkea hänen ei tarvitse kuulla. Hänellä oli kuitenkin täysi oikeus tietää, että syy hänen äitinsä erikoisuuteen löytyy lapsuuden tapahtumista. Kävimme läpi yön tapahtumia. Essi oli kuullut

askellukseni palotikkailla ja oli seurannut minua Uolevin talolle. Reaaliajassa asiat olivat tapahtuneet nopeammin, kuin ne itse koin. Kerroin selvittämättömien lapsuuden asioiden vaivanneen minua vuosia. Painotin, että pahoja asioita ei saa pitää sisällään. Itkin. Essi asetti kätensä kädelleni, lohduttaen minua mitään sanomatta. Se, että Tuulan tavoin käyttäytyviä äitejä on enemmänkin, tuli tytölle uutena tietona. Asioiden vähättely, kaunistelu ja salailu olivat Essille tuttuja ja joitain asioita hän oli oppinut lukemaan rivien välistä jo varhain. Aikuiset, jopa opettajat, aliarvioivat tyttöä, kuten lapsia aina aliarvioidaan. Kerroin Tuulan lapsuudesta ja nuoruudesta hyviä asioita. Kerroin traumaattisesta kokemuksesta, hetkestä, jolloin me siskokset näimme teini-iässä naapurin Birgitin kuoleman. Essi sai kuulla ihmismielen hauraudesta ja asioista, jotka voivat saada ihmisen pois tolaltaan. Tyttö kuunteli minua vakavaeleisenä. Hän nyökkäili hiljaa kuullessaan äitinsä asteittaisesta romahtamisesta ja päätymisestä sairaalahoitoon. Kerroin, millä tavoin Tuula oli nostettu jaloilleen. Kerroin myös mikä tosielämän sankari Timo oli, jäyhästä luonteestaan huolimatta. Uransa hylännyt, rakastunut nuori mies oli tehnyt totisesti isoja uhrauksia. - Mikä se sun salaisuutesi on? kysyi tyttö miettimistauon jälkeen. Huokaisin syvään. Aloin selitellä Birgitin kuolemaan liittyviä yleisesti tiedettyjä tosiseikkoja. Lopulta sain sanottua, että tulipalo, jossa naapurin täti menehtyi, oli minun syyttämäni. Tuulan kanssa varastimme yhdessä tulitikut naapurista ja virallisesti sanottiin kohtalokkaan palon alkaneen tulitikkuleikeistä. Syyllisyys varkaudesta ja tieto siitä, että varkaus johti tragediaan, oli siskolleni liikaa. Minä taas kehitin itselleni suojakuoren. Käytin vertauskuvana perhosen koteloa, johon se kääriytyy sietääkseen vaikeimman ajan. Tyttö oli minua nokkelampi. - Kilpikonna sä olet. Olet kilven sisällä, josta nyt vasta kurkistat ulos. Perhonen on kotelossaan kehittymässä ja lentää rohkeasti ulos aikuisena, filosofoi Essi. - Kunnes perhonen vangitaan ja laitetaan lasipurkkiin, jatkoin ääneen ajatellen ja hätkähdin huomattessani tytön kysyvän ilmeen. Ehdotin nukkumaanmenoa. Siirryimme sisätiloihin hyvät yöt toivottaen. Unta ei tarvinnut kauaa odotella. Silmien ummistamisen jälkeen kirkas auringonpaiste herätti minut. Avatessani silmäni huomasin, että pikku Valtterihan se minua osoittelikin taskulampulla. Heitin nulikkaa tyynyllä. Kiljaisten vintiö juoksi lastenhuoneeseen ja nauroi ärsyttävää räkänauraa. Ikkunaan piirretty kysymysmerkki muistutti minua yön tapahtumista. Siirryin alakertaan kuultuani kahvinkeittimen porinan. Timo toivotti nauraen huomenet ja kehui poikaa oivaksi herätyskelloksi. Lausuin voimakkaan mielipiteeni toisten yksityisyyden kunnioittamisesta, mutta myönsin ettei puolen päivän aikaan sovi enää nukkua. Aamupala ei oikein maistunut minulle. Kahvikupin tyhjennettyäni siirryin pukeutumaan ja kiiruhdin ulos peiliin vilkaisematta. Hämätäkseeni lapsia tein pienen kävelylenkin. Umpeen kasvanutta polkua myöten lähestyin Uolevin taloa. Pysähdyin ja vilkaisin taakseni. Pudistin päätäni ja kirosin höperryttäni ääneen. Astuin sisään. Kävelin perähuoneeseen ja katsoin piirongin pöydällä olevaa valokuvaa. Birgit tuijotti uhkaavasti, mutta vastasin tuijotukseen vähintään yhtä tiukasti. - Pysy kuolleena, kuiskasin. Pöydällä oli kaapista ottamani tyhjä lasipurkki. Laitoin sen kaappiin. Kaappi näytti pienemmältä kuin muistin. Suljin oven. Siirsin lattialla olevan ikivanhan maton syrjään. Avasin paljastamani lattialuukun. Noudin keittiön kaapista tulitikut ja sytytin öljylampun. Laskeuduin kellariin. - Pelottaako, kysyi Tuula. Pudistin päätäni ja vastasin, että löydämme varmasti viinaa tai miestenlehtiä. Tuula näki valtavan perhosekokoelman. Näytin löytämäni isoa pirtupulloa. Hymyilin ja sanoin, että nyt häivymme tupakoimaan. - Tytöt. Pahanteossa taas. Minä teidät opetan. Birgit! Luukku yllämme sulkeutui. Teki mieli itkeä. Tuula alkoi nyyhkyttää, mutta sanoin, että selviämme kyllä. Ei Uolevikaan meitä ikinä lyönyt kiinni saadessaan. Huusi vain ja kertoi vanhemmillemme. Tuulalle oli helppo valehdella. Itseäni en saanut vakuutettua. Sadistinen Birgit oli toista maata kuin miehensä. Tiesimme, että olemme kahdestaan kotona koko viikonlopun. Vakuuttelimme isälle,

että pidämme talosta huolen. Nyt kukaan ei löytäisi meitä. Pelko sisälläni alkoi muuttua kauhuksi. Tuula hakkasi luukkua, turhaan. Birgit varmasti nautti pelostamme. Pyysin siskoani lopettamaan metelöinnin. Olimme vaiti ja kuuntelimme. Tutkimme perhosekokoelmaa. Luukku aukeni. Birgit tarttui minua ranteesta. Hänen otteensa oli luja. Revittyään minut ylös tuo sadisti potkaisi kellarinluukun kiinni. Minun käskettiin avata vaatekaapin ovi. Tottelin purren hampaitani yhteen. Varmistaakseen, etten niskuroi, Birgit väänsi kättäni kipua aiheuttaen. Nyyhkytin ja lupasin tehdä mitä hän käsklee. - Ota ylähyllältä lasipurkki. Purkin sisällä on perhonen. Saat katkaista perhoselta siiven. Jos päästät perhosen karkuun, jätän sinut kellariin viikoksi ja katkaisen siskoltasi sormen. Vapisevin käsin avasin purkin kannen. Nappasin räpiköivää perhosta siivestä. Suljin kannen. Tunsin, että jalkani petteävät pian. Birgit avasi luukun ja löi ylös pyrkivää Tuulaa avokämmenellä lujaa kasvoihin. Minut hän töytäisi kellariin ja paiskasi luukun kiinni. - Siellä te nyt olette kuin perhonen lasipurkissa. Katsokaa siipirikkoa. Katsokaa, miten perhonen kärsii ja kokee tuskaisen kuoleman. Te saatte kokea saman kohtalon, jos saan teidät vielä pahanteosta kiinni. Revin koipenne irti ja jätän teidät kellariin räpiköimään. Mielipuoli nainen avasi luukun ja asetti purkin katseltavaksemme. Luukku sulkeutui. Katselin siskoani, joka oli kauhusta jäykkänä. Itse aloin sisuuntua ja mietin, miten pärjään itseäni vahvemmalle rautarouvalle. Tuulan kauhu antoi minulle lisävoimia. Lasipurkki vaikutti hyvältä aseelta. Sillä voisin kalauttaa tättä, jos vain jotenkin häntä saisin hämättyä. Aikaa tuntui kuluneen tuntikausia. Tuula oli kastellut housunsa. Hän vaikutti nyt todella oudolta. Hänen hihittelynsä pelotti minua. Avasin lasipurkin kannen. Kopautin purkkia varovasti niin, että perhonen tipahti kädelleni. Puristin sitä niin, että sen kärsimykset varmasti loppuvat. Tuula tuijotti minua nyt vakavasti. Vakavuus muuttui irstyksesä. Sitten hän alkoi huutaa. - PERHONEN KUOLI! PIIA TAPPOI PERHOSEN! Siskoni virnisti minulle, iski silmää ja näytti kieltä. Puristin purkkia rystyset valkoisina. Luukku avautui. Birgit repäisi kiljuvan Tuulan ulos ja läimäytti tätä avokämmenellä. Kiljuminen muuttui voimakkaammaksi. Uusi lyönti. Nyt siskoparkani alkoi nauraa. Naapurin tati paiskasi tämän seinää vasten ja kohotti kätensä uuteen iskuun. Ryntäsin ylös ja huitaisin kiduttajaamme lasipurkilla kaikin voimin takaraivoon. Tartuin häntä kädestä ja riuhtaisin. Kompastuen mattoon Birgit kaatui ja lensi alas kellariin. Kasvot punaisina Tuula vilkaisi kellarissa makaavaa naista. Hän tarttui öljylamppuun ja sytytti sillä maton liekkeihin. Siskoni paiskasi palavan maton kellariin, sulki luukun ja tarttui minua kädestä. Juoksimme kohti ulko-ovea. Uolevi oli meitä vastassa. Hän katsoi minua arvoituksellisesti silmiin ja nyökkäsi. Juoksimme miehen ohitse, kotiin. Aloin puhua Tuulalle. Tuula ei vastannut. Tuula ei puhunut vuosiin. Katselin nyt kellaria, joka oli vuosia sitten tuhoutunut. Suljin luukun ja peitin sen matolla. Avasin muutaman ikkunan. Jätettyäni talon tuulettumaan kiersin sen ympäri tutkiskellen hyvin hoidettua pihapiiriä. Leppäkerttu laskeutui kämmenelleni. Ihastelin sitä hetken aikaa ja kohotin käteni. Otuksen pysyessä paikoillaan puhalsin kevyesti. Suojakuori avautui ja pienet siivet lepattaen hyönteinen lensi pois. Huomasin hymyileväni. Iltapäivällä Timo kertoi Uolevin kuolleen edellisenä yönä. En yllättynyt. Piirtäessäni ikkunaan kysymysmerkin olin tuntenut voimakkaan nuotion löyhkän. Tietenkään en ollut kertonut kummitytölleni ihan kaikkea. Ei paloa epäilty tulitikkuleikeistä alkaneeksi. Kylillä puhuttiin, että Birgit oli kompastunut öljylamppu kädessään. Uolevi oli tiennyt koko ajan totuuden tapahtumista, mutta hän säilytti salaisuuden kuolemaansa asti. Mies oli saanut osansa vaimonsa sairaudesta. Sadistinen vaimo oli varmasti tehnyt hänen elämästään helvetin. Tuohon aikaan eivät henkisesti pahoinpidellyt miehet juuri tuoneet tarinoitansa esiin. Mietin, olisiko totuudesta mitään hyötyä kenellekään. Pieni tuulettuminen ja haavojen availu kuitenkin vaikutti saaneen minussa jotakin aikaan. Halasin hautajaisista höpöttävää siskoani ja suutelin häntä poskelle.